

25**U M O W A**

między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką w sprawie wzajemnego zwrotu mienia wywiezionego po rozpoczęciu wojny, podpisana w Pradze dnia 12 lutego 1946 r.

**W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
PREZYDENT KRAJOWEJ RADY NARODOWEJ**

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu dwunastego lutego tysiąc dziewięćset czterdziestego szóstego roku podpisana została w Pradze między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, a Rządem Republiki Czechosłowackiej Umowa w sprawie wzajemnego zwrotu mienia, wywiezionego po rozpoczęciu wojny, o następującym brzmieniu dosłownym:

U M O W A

między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką w sprawie wzajemnego zwrotu mienia, wywiezionego po rozpoczęciu wojny.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej oraz Prezydent Republiki Czechosłowackiej, kierując się duchem przyjaźni i dążeniem do udzielania sobie wzajemnej pomocy przy odbudowie swych krajów i usunięcia szkód powstałych w czasie niemieckiej okupacji okresu wojny — postanowili zawrzeć w tym celu umowę w przedmiocie wzajemnego zwrotu mienia, wywiezionego po rozpoczęciu wojny, i zamianowali swoimi pełnomocnikami:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Pana Stefana Wierbłowskiego, Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego Rzeczypospolitej Polskiej w Pradze,

Prezydent Republiki Czechosłowackiej
Pana Dra Vladimira Clementisa, Sekretarza Stanu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, którzy po wymianie swoich pełnomocnictw, uznanych za dobre i w należytej formie sporządzone, zgodzili się na następujące postanowienia:

A r t y k u ł 1.

Wysokie Umawiające się Strony zgadzają się zwrócić sobie wzajemnie wszelkie mienie, wywiezione po rozpoczęciu wojny bez zapłaty lub odszkodowania z obszaru jednego Państwa, zawierającego niniejszą Umowę, na terytorium drugiego Państwa, bez względu na to, czy było ono własnością państwa, osób prawnych czy fizycznych. Przez mienie to należy w szczególności rozumieć przedmioty, urządzenia, składy gotowych wyrobów, surowce, produkty i inne mienie przemysłowe, gospodarcze czy rolnicze, wszelkiego rodzaju środki transportowe, urządzenia zakładów naukowo-badawczych i laboratoriów, dzieła sztuki, biblioteki, archiwa, registry, wszelkiego rodzaju pamiątki historyczne, cenne przedmioty z drogich metali i kamieni, środki pieniężne, depozyty i papiery wartościowe.

A r t y k u ł 2.

Mienie, wymienione w art. 1, uważane będzie za wywiezione, jeżeli znajdowało się ono na obszarze jednej z Umawiających się Stron przed rozpoczęciem wojny, tj. dla Rzeczypospolitej Polskiej przed dniem 1 września 1939 r., a dla Republiki Czechosłowackiej przed dniem 17 września 1938 r., a w dniu podpisania niniejszej Umowy znajduje się na obszarze drugiej Umawiającej się Strony, lub na obszarze przez nią administrowanym, bez względu na to, gdzie obecnie znajduje się jego właściciel.

U J E D N A N I

mezi republikou Polskou a republikou Československou o vzájemném vydání majetku odvezeného po započeti války.

President republiky Polské a president republiky Československé, vedeni duchem přátelství a snahou vzájemně si pomáhati při znovuzřízení svých zemí a při úpravě škod způsobených za německé okupace v době války, rozhodli se uzavřít k tomu cíli ujednání o vzájemném vydání majetku odvezeného po započeti války a jmenovali svými zmocněnci:

President republiky Polské pana Stefana Wierblovského, mimořádného vyslance a zmocněného ministra republiky Polské v Praze,

president republiky Československé pana Dr. Vladimíra Clementise, státního tajemníka ministerstva zahraničních věcí, kteří sdělivše si své plné moci a shledavše je v dobré a náležité formě, shodli se na těchto ustanoveních.

Č l á n e k 1.

Vysoké smluvní strany jsou zajedno v tom, že si vzájemně vydají všechn majetek, odvezený po započeti války bez zaplacení nebo náhrady z území jednoho státu uzavírajícího toto Ujednání na území druhého státu, bez ohledu na to, byl-li vlastnictvím státu, osob právnických či fysických. Tímto majetkem se rozumějí zejména předměty, zařízení, sklady výrobků, suroviny, produkty a jiný majetek průmyslový a hospodářský či zemědělský, dopravní prostředky všeho druhu, zařízení vědeckých výzkumných ústavů a laboratoří, díla umělecká, knihovny, archivy, registry, historické památky všeho druhu, cenné předměty z drahých kovů a kamenů, peněžní prostředky, depozita a cenné papíry.

Č l á n e k 2.

Majetek zmíněný v článku 1 bude považován za odvezený, jestliže byl na území jedné ze smluvních stran před započeti války, t. j. pro republiku Polskou před 1. zářím 1939 a pro republiku Československou před 17. zářím 1938, a v den podpisu tohoto Ujednání je na území druhé smluvní strany neb na území jí spravovaném, bez ohledu na to, kde se v nynější době zdržuje jeho majitel.

Zwrócone będzie również mienie, wymienione w art. 1, wytworzone w czasie okupacji niemieckiej na obszarze jednej z Umawiających się Stron w przedsiębiorstwach, znajdujących się na jej obszarze w dniu rozpoczęcia wojny, a wywiezione w czasie niemieckiej okupacji na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 3.

Celem zidentyfikowania mienia, które stosownie do niniejszej Umowy podlegać będzie zwrotowi — zainteresowany Rząd zakomunikuje Rządowi drugiego Państwa dane o jego wywiezieniu.

Ponadto każdy z obu Rządów zawiadomi Rząd drugiego Państwa o znajdującym się na jego obszarze mieniu, wymienionym w art. 1 niniejszej Umowy.

Artykuł 4.

Wobec tego, że w większości wypadków brakować będzie oryginałów dokumentów rekwizycyjnych, wystawionych przez urzędy okupacyjne, oba rządy w tych wypadkach będą brały pod uwagę protokolarne zeznania świadków, względnie wiarygodne oświadczenia zainteresowanych firm, związków przemysłowych, instytucji naukowo-badawczych, jak również i inne dokumenty, na podstawie których można będzie zidentyfikować rewindykowane mienie.

Artykuł 5.

Obie Umawiające się Strony mianują po dwóch delegatów dla wspólnego rozstrzygnięcia o słuszności roszczeń rewindykacyjnych. Delegaci urzędować będą w stolicach obu Państw, przy czym w Pradze rozstrzygać będą wspólnie jeden delegat polski i jeden delegat czechosłowacki o roszczeniach, dotyczących mienia, znajdującego się na obszarze Republiki Czechosłowackiej, zaś w Warszawie wspólnie jeden delegat polski i jeden delegat czechosłowacki o roszczeniach, dotyczących mienia, znajdującego się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Delegatom przydzieleni zostaną pomocnicy po dwóch z każdej strony z prawem zastępowania delegatów jak również niezbędny personel kancelaryjny. Przy dochodzeniach, koniecznych dla orzekań o słuszności roszczeń rewindykacyjnych, delegaci przestrzegają będą obowiązujących przepisów o zachowaniu tajemnicy przemysłowej, handlowej i wojskowej.

Przy rozstrzygnięciu o roszczeniach rewindykacyjnych delegaci winni kierować się duchem przyjaźnielskiej współpracy i działać szybko.

Orzeczenie rewindykacyjne sporządzone zostanie w formie protokołu podpisanego przez delegatów obu Umawiających się Stron. O wy-

Wydán bude také majetek zmíněný v článku 1, vzniklý za německé okupace na území jedné ze smluvních stran v podnikách, nachazejících se v den započetí války na jejím území, a vyvezený za německé okupace na území druhé smluvní strany.

Článek 3.

K zjištění majetku, který podle tohoto Ujednání má být vydán, oznámí oprávněná vláda vládě druhé data o jeho odvezení.

Kromě toho každá z obu vlád zpraví druhou vládu o majetku zmíněném v článku 1 tohoto Ujednání, který jest na jejím území.

Článek 4.

Protože ve většině případů budou chybět originály rekvizičních dokladů, vydaných okupačními úřady, budou obě vlády v takových případech přihlížeti k protokolárním výpovědím svědků, případně i k věrohodným prohlášením oprávněných firem samých, průmyslových svazů a vědeckých ústavů, jakož i k jiným listinám, jimiž lze požadovaný majetek identifikovati.

Článek 5.

K společnému rozhodování o oprávněnosti revindikačních nároků budou obě smluvní strany jmenovati po dvou delegátech. Delegáti budou úřadovati v hlavních městech obou států, při čemž jeden delegát polský a jeden delegát československý budou společně rozhodovati v Praze o nárocích, týkajících se majetku, který jest na území republiky Československé, ve Varšavě pak společně jeden delegát polský a jeden delegát československý o nárocích, týkajících se majetku, který jest na území republiky Polské.

Delegátům budou přiděleni pomocníci po dvou z každé strany s právem zastupovati delegáty, jakož i nezbytný kancelářský personál. Při šetření nutných pro rozhodování o oprávněnosti revindikačních nároků budou delegáti dbáti platných předpisů o zachování průmyslového, obchodního a vojenského tajemství.

Delegáti jsou povinni při rozhodování o revindikačních nárocích řídit se duchem přátelské spolupráce a pracovati rychle.

O revindikačním rozhodnutí se sepiše protokol, který podepíší delegáti obou smluvních stran. O vydání povolení k vývozu majetku

danie zezwolenia na wywóz podlegającego rewindykacji mienia zwraca się następnie do właściwej władzy centralnej w terminie trzydniowym delegat Rządu Państwa, na obszarze którego mienie się znajduje. Właściwy urząd centralny wyda bez zwłoki pozwolenie na wywóz tego mienia, nie później jednak aniżeli w ciągu 10 dni od dnia zawiadomienia go przez delegata.

Artykuł 6.

W wypadkach różnicy zdań między delegatami co do słusności roszczeń rewindykacyjnych, co winno być stwierdzone specjalnym podpisanym przez nich protokołem, sprawa winna być oddana dla rozstrzygnięcia komisji mieszanej.

Ustanowione będą dwie komisje mieszane, działające w miarę potrzeby i urzędujące w stolicach obu Państw, a mianowicie w Pradze dla spraw mienia polskiego, w Warszawie dla spraw mienia czechosłowackiego.

Komisje mieszane działają w składzie po dwóch przedstawicieli każdej z Umawiających się Stron, przy czym jeden z nich będzie mianowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, drugi zaś, zależnie od przypadku, przez właściwą władzę centralną.

Komisje rozstrzygać będą o przedłożonych im roszczeniach rewindykacyjnych na podstawie całokształtu materiałów, jak również protokółów delegatów, wymienionych w art. 5, a w miarę potrzeby dochodzenia mogą być uzupełnione, w szczególności przez zeznania świadków i orzeczenia biegłych.

Komisje mieszane obradują pod przewodnictwem jednego z członków komisji tego Państwa, na którego obszarze znajduje się podlegające rewindykacji mienie.

W obradach swoich komisje mieszane kierują się duchem życzliwej współpracy i wzajemnej pomocy przy usunięciu szkód, wynikłych dla obu Państw w czasie niemieckiej okupacji i wydadzą swe orzeczenia bez zwłoki, nie później jednak, niż w przeciągu trzech tygodni.

Wydanie orzeczenia przez komisje mieszane i dalsze postępowanie, zmierzające do wydania rewindykowanego mienia, odbywa się w trybie analogicznym do przewidzianego w art. 5 niniejszej Umowy.

Przy orzekaniu o słusności roszczenia rewindykacyjnego przewodniczącemu komisji mieszanej przysługują równe prawa z pozostałymi członkami komisji.

Artykuł 7.

Oba Rządy udzielą sobie wzajemnej pomocy przy wydawaniu mienia w postaci:

a) odpowiednich dokumentów wywozowych,

revindikaci podléhajícího žádá pak u příslušného ústředního úřadu ve ihůtě třídní delegát vlády toho státu, na jehož území se majetek ten nalézá. Příslušný úřední ústřední úřad vydá pak bez průtahů povolení k vývozu tohoto majetku, a to nejpozději do 10 dnů ode dne vyrozumění delegátem.

Článek 6.

Dojde-li mezi delegáty k různosti názorů o oprávněnosti revindikačních nároků, což musí býti zjištěno v podepsaném jimi zvláštním protokolu, je třeba předložití věc k rozhodnutí smíšené komisi.

Ustaveny budou dvě smíšené komise, působící podle potreby a úřadující v hlavních městech obou států, a to v Praze pro záležitosti majetku polského a ve Varšavě pro záležitosti majetku československého.

Smíšené komise jsou složeny po dvou zástupcích každé ze smluvních stran, při čemž jeden z nich bude jmenován ministerstvem zahraničních věcí, druhý pak od případu k případu příslušným ústředním úřadem.

Komise budou rozhodovati o předložených jim revindikačních nárocích na pokladě celkového materiálu a protokolů delegátů, vzpomenutých v článku 5, a mohou podle potreby šetření doplniti, zejména svědeckými výpovědmi a znalečkými posudky.

Smíšené komise jednají pod předsednictvím jednoho ze členů komise toho státu, na jehož území je majetek podléhající revindikaci.

Ve svých jednáních se řídí smíšené komise duchem blahovolné spolupráce a vzájemné pomoci při likvidaci škod, způsobených oběma státům za německé okupace a učiní sva rozhodnutí bez průtahů, nejdéle však do tří týdnů.

Rozhodnutí smíšené komise a další postup směřující k vydání revindikovaného majetku se provádí obdobně, jak uvedeno v článku 5 tohoto Ujednání.

Při rozhodování o oprávněnosti revindikačního nároku přísluší předsedovi smíšené komise stejná práva jako ostatním členům komise.

Článek 7.

Obě vlády si poskytnou vzájemně pomoc při vydání majetku

a) vydáváním příslušných dokladů k vývozu,

- b) ochrony tego mienia przy transportach aż do granic swego Państwa,
- c) zwolnienia tego mienia przy wywozie od cla, podatków i opłat,
- d) dostarczenia odpowiednich środków transportowych, tj. wagonów kolejowych, łodzi, statków itp. lub też pozwolenia na wjazd tychże środków transportowych drugiego Państwa.
- e) wydawania wiz i dowodów pracownikom, przeprowadzającym zwrot tego mienia.

Artykuł 8.

Koszty przewozów kolejowych rewindykowanego mienia będą pokrywane między Umawiającymi się Stronami w sposób następujący:

Rachunki za wspomniane przewozy będą przez odnośne zarządy kolejowe przedstawiane delegatom, którzy przekażą je swoim Ministerstwom Komunikacji. Pokrycie tych rachunków przez te Urzędy nastąpi w drodze bezpośredniego rozliczenia za wzajemne usługi kolejowe w ramach oddzielnej umowy, która będzie zawarta.

Na pokrycie innych kosztów, związanych z rewindykacją, obie Umawiające się Strony udziela sobie wzajemnego kwartalnego kredytu w wysokości do Kcs. 1.500.000 dla delegacji polskiej i do zł 1.500.000 dla delegacji czeskosłowackiej. Rozliczenie z tytułu wykorzystanych części wspomnianego kredytu następować będzie w drodze kwartalnych obrachunków.

Podstawą do obliczenia należnego jednej Umawiającej się Stronie salda będzie urzędowa cena hurtowa węgla loco kopalnia, obowiązująca na obszarze każdej Umawiającej się Strony w dniu przeprowadzenia rozliczenia. Obie Umawiające się Strony zobowiązują się ustalone w ten sposób saldo wyrównać niezwłocznie węglem.

W wypadku, gdyby po upływie pierwszych dwóch okresów rozrachunkowych okazało się na podstawie praktycznych doświadczeń, że ustalony powyżej sposób rozliczenia jest dla którejkolwiek z Umawiających się Stron niewygodny, Umawiające się Strony porozumieją się co do nowego sposobu rozliczenia i wyrównania wzajemnych z tego tytułu zobowiązań.

Bliższe warunki tego kredytu i jego rozliczenia, a w szczególności ustalenie rodzaju i jakości węgla, który będzie podstawą rozliczenia, określenie urzędów, które mają je przeprowadzić, ustalenie miejsca, w którym będzie ono przeprowadzone, sposób przewozu węgla itp. będą ustalone osobną wymianą listów.

Artykuł 9.

Umowa niniejsza wchodzi w życie z dniem podpisania i będzie ratyfikowana jaknajrychlej. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych nastąpi w Warszawie.

- b) ochranou tohoto majetku a to při dopravě až po své státní hranice,
- c) osvobozením tohoto majetku při vývozu od cla, poplatků a dávek,
- d) poskytnutím příslušných dopravních prostředků, t. j. železničních vozů, lodí, plavidel a t. p. aneb povolením na vjezd takových dopravních prostředků druhého státu,
- e) vydáním vis a průkazů zaměstnancům, provádějícím návrat tohoto majetku.

Článek 8.

Náklady železniční dopravy revindikovaného majetku budou vyrovnány mezi smluvními stranami tímto způsobem:

Účty za tyto náklady budou předkládány skrze příslušné železniční úřady delegátům, kteří je zašlou svým ministerstvům dopravy.

Účty ty budou hrazeny těmito úřady na podkladě přímého vyúčtování vzájemných železničních služeb v rámci zvláštní úmluvy, která bude sjednána.

Obě smluvní strany poskytnou sobě k úhradě jiných nákladů spojených s prováděním revindikace vzájemný čtvrtletní úvěr do výše 1,500.000 Kčs pro delegaci polskou a 1,500.000 Zl. pro delegaci československou. Vyúčtování upotřebených částí uvedeného úvěru bude prováděno čtvrtletně.

Základem vypočtení zůstatku náležejícího jedné ze smluvních stran bude velkoobchodní úřední cena uhlí loco důl, platící na území každé ze smluvních stran v den vyúčtování. Obě smluvní strany se zavazují zůstatek tímto způsobem stanovený neodkladně vyrovnat v uhlí.

Kdyby se po uplynutí prvních dvou súčtovacích období ukázalo na základě praktických zkušeností, že způsob vyúčtování zde stanovený je pro některou ze smluvních stran nevýhodný, dochodnou se obě smluvní strany na novém způsobu vyúčtování a vyrovnání vzájemných závazků.

Bližší podmínky tohoto úvěru a jeho vyúčtování, zejména stanovení druhu a jakosti uhlí, jež je vziti za základ při vyúčtování, určení, které úřady je mají provést, určení místa, kde bude provedeno, způsob dopravy uhlí, a pod budou stanoveny zvláště výměnou dopisů.

Článek 9.

Toto Ujednání se stává platným v den podpisu a bude ratifikováno co nejdříve. Ratifikační listiny budou vyměněny ve Varšavě.

Umowa będzie obowiązywała tak długo, dopóki obie Umawiające się Strony nie porozumiałyby się co do innego uregulowania lub dopóki nie zostanie całkowicie wykonana, co zostanie w swoim czasie przez obie Umawiające się Strony stwierdzone wspólnym protokołem.

W dowód czego pełnomocnicy podpisali niniejszą Umowę i przyłożyli na niej swoje pieczęcie.

Niniejsza Umowa zawarta została w Pradze, dnia dwunastego lutego 1946 r.

Sporządzona została w dwóch egzemplarzach w języku polskim i czeskim, przy czym oba teksty mają jednakową ważność.

L. S. *S. Wierbłowski*

L. S. *V. Clementis*

Ujednání bude platiti tak dlouho, dokud by se obě smluvní strany nedohodily na jiné úpravě, nebo dokud nebude úplně splněno, což obě smluvní strany zjistí svého času společným protokolem.

Na důkaz toho zplnomocněnci podepsali nynější Ujednání a přiložili k němu své pečeti.

Toto Ujednání bylo uzavřeno v Praze dne dvanáctého února 1946.

Bylo sepsáno ve dvou exemplářích v jazyku polském a českém, při čemž oba texty mají stejnou platnost.

L. S. *S. Wierbłowski*

L. S. *V. Clementis*

Po zaznajomieniu się z powyższą Umową, uznana ona została za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych; oświadcza się, że jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona oraz że będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej.

w Warszawie, dnia 10 grudnia 1946 r.

L. S.

(—) *Bolesław Bierut*

Prezes Rady Ministrów:

(—) *Edward Osóbka-Morawski*

Minister Spraw Zagranicznych

(—) *Wincenty Rzymowski*